

KỆ NIỆM PHẬT

Một câu A-Di-Đà
Không gấp cũng không hoãn
Tâm tiếng hiệp khẩn nhau
Thường niệm cho rành rõ.

Nhiếp tâm là Định học.
Nhận rõ chính Huệ học.
Chánh niệm trừ vọng hoặc.
Giới thể đồng thời đủ.

Niệm lực được tương tục
Đúng nghĩa chấp trì danh
Nhất tâm Phật hiện tiền
Tam-muội Sự thành tựu.

Đương niệm tức vô niệm
Niệm tánh vốn tự không
Tâm làm Phật là Phật
Chứng Lý Pháp thân hiện.

Nam mô A-Di-Đà
Nam mô A-Di-Đà
Cố gắng hết sức mình
Cầu đài sen thượng phẩm.

Phật lịch 2500 – Dương Lịch 1956

Hân Tịnh Tử-Kheo

Thích Trí Tịnh biên soạn

Ban biên tập vi tính & trình bày: www.thondida.com

Cập nhật: 09-10-2008

**“Một câu A-Di-Đà
Không gấp cũng không huẩn
Tâm tiếng hiệp khẩn nhau
Thường niệm cho rành rõ”.**

Khi hạ thủ công phu, ở nơi một câu hồng danh của Phật “Nam mô A-Di-Đà Phật” hay “A-Di-Đà-Phật”, niệm cho được vừa chừng, không quá mau (không gấp), cũng không quá chậm (không huẩn), là niệm cho đều đặn. Kế đó, phải giữ làm sao cho tiếng niệm Phật cùng với tâm phải hiệp khẩn nhau, nghĩa là tâm phải duyên theo tiếng, tiếng phải nằm ở trong tâm, không để cho xao lãng theo một tiếng gì khác. Hễ nó thoát rời đi thì phải nhiếp kéo trở lại liền, để cho nó trụ nơi cái tiếng, như vậy gọi là **“tâm tiếng hiệp khẩn nhau”**. Nghĩa là cái tâm và cái tiếng không khi nào rời nhau, mà tâm và tiếng không rời nhau thì đó mới gọi rằng thiết thật niệm Phật. Chớ nếu trong lúc niệm Phật mà lại tưởng và niệm những việc khác, đó là niệm việc khác chớ đâu phải là thật niệm Phật. Nếu là thật niệm Phật thì trong tâm chỉ nhớ và tưởng ở nơi cái tiếng niệm Phật, cái hiệu của Phật, như vậy mới gọi là thiết thật niệm Phật. Thành ra, làm cái gì cũng phải cho thiết thật trúng cái đó, chớ nếu sai đi, tất nhiên khó có thể thành công được, do đó mới có câu **“tâm tiếng hiệp khẩn nhau”**. Nên nhớ kỹ lắm mới được! Khi niệm Phật phải nhớ câu đó và phải làm cho đúng theo mới có lợi lạc. Nếu được tâm tiếng hiệp khẩn nhau như vậy mới gọi là niệm đúng cách và thiết thật.

Giờ đây, phải **“thường niệm cho rành rõ”**. Tâm tiếng hiệp khẩn nhau rồi, nhưng phải để ý cho nó rành. Rành là rành rẽ, tức là từ tiếng, từ câu không có lộn lạo; còn rõ là rõ ràng. Tiếng niệm Phật cho rõ ràng, hễ “Nam” thì rõ tiếng “Nam”, “A” thì rõ tiếng “A”, cho đến “Phật” thì “Phật”. Cái tiếng không trại đi, phải cho thật rõ, vì điều này rất cần lắm. Nếu niệm mà không nhận cho rành rẽ và rõ ràng, niệm một cách bơ thờ, về sau khi công phu được thuần thực, mà khi thuần rồi, cái niệm trong tâm nó tự nổi lên cũng không rành rẽ, hơi trại đi. Còn nếu lúc nào mình cũng giữ cho rành rõ, thì khi thuần thực, trong tâm mình cũng nổi lên cái tiếng niệm Phật rõ lắm, điều này rất quan trọng. Nên nhớ chữ **“thường”**, nếu muốn được cái tâm mà về sau tự niệm lấy, không cần phải ép buộc nó mới niệm, phải *thường*, nghĩa là luôn luôn niệm cho được nhiều giờ và thời gian cho được tương tục nên gọi là *thường*. Chớ nếu trong một ngày, một đêm mà chỉ niệm có một hay hai tiếng đồng hồ thôi, còn 22 tiếng kia lại nghĩ việc này việc nọ thì biết bao giờ

tâm mới thuần thực được! Phải tập cho nó niệm luôn, lâu ngày thành thói quen - tập quán. Nhưng bây giờ mình bận đủ các công việc, đâu phải như những vị rảnh rang cảm túc, kiết thất hay là tịnh niệm, tịnh khẩu chẳng hạn, vậy phải làm sao đây? Tất nhiên, trong lúc đi, đứng, nằm, ngồi và lúc rảnh, phải bắt tâm mình nó niệm Phật, trừ khi nào tâm mình bắt buộc chú trọng đến những công việc gì khác, nhưng xong rồi phải nhớ niệm Phật lại. Ví như lúc mặc áo cũng niệm Phật được, bởi vì lúc đó cái tâm có thể rảnh để niệm Phật. Như lúc ngồi ăn cơm cũng vẫn niệm Phật được, hoặc lúc nằm nghỉ... chớ không phải chỉ niệm Phật lúc ở trước bàn Phật, có chuông, có mõ quỳ nơi đó. Nếu chỉ có như vậy thì thời gian ít lắm, không thể gọi là thường làm được, và nếu không làm được như vậy thì khó thuần thực, khó thành thói quen. Về công hạnh niệm Phật, điều đó cần phải nhớ lắm mới được.

**“Nhiếp tâm là Định học.
Nhận rõ chính Huệ học.
Chánh niệm trừ vọng hoặc.
Giới thể đồng thời đủ”.**

Trong một câu niệm Phật, gồm cả ba môn Vô lậu học mà các vị đệ tử của Phật cần phải thực hành, là Giới, Định, Huệ. Như vậy, trong câu niệm Phật đang thực hành đó, nó tương ứng với Giới, Định, Huệ là như thế nào? Đáng lẽ là bài kệ phải nói Giới trước rồi mới Định và Huệ, nhưng vì phải theo việc trình bày, thành ra phải để Giới về sau.

Trước hết là nhiếp tâm niệm Phật, không nghĩ việc gì khác, tâm trụ nơi câu niệm Phật thôi, đó là đang học về môn Định rồi. Đây là nói học về môn Định chứ không phải được Định. Nhưng đã học môn định thì tương ứng với Định, một ngày kia sẽ được Định. Đó là môn Vô lậu học thứ nhất, gọi rằng “Định học”.

Kế đó, trong lúc niệm Phật, tâm và tiếng hiệp khấn nhau, lại nhận rõ ràng và rành rẽ. Tất nhiên trong lúc đó, cái tâm nó sáng nên mới nhận được rành rẽ và rõ ràng, chứ nếu nó không sáng thì làm sao nhận được rành rẽ. Cái sáng đó nó tương ứng với Huệ, đây là môn Vô lậu học thứ hai, gọi là “**Huệ học**”. Và trong lúc niệm Phật thì không có những vọng tưởng, tất nhiên không có những lỗi lầm là tương ứng với Giới. Đây là môn Vô lậu học thứ ba, gọi rằng môn học về **Giới**.

Đó là từ dưới đi lên trên, hay là bắt đầu từ trên trở xuống dưới thì nhiếp tâm thuộc về **Định học**. Tâm mình nhận rành rẽ và rõ ràng đối với câu niệm Phật là tâm sáng, tương ứng với **Huệ học**. Vọng niệm không khởi, chánh niệm hiện tiền, không có sự lỗi lầm trong lúc niệm Phật tức là tương ứng với **Giới**. Như vậy, trong lúc mình thực hành câu niệm Phật đủ cả ba môn Vô lậu học (Giới, Định, Huệ). Mà đã tương ứng với Giới, Định, Huệ rồi thì một ngày kia, khi câu niệm Phật được thuần, tất nhiên là thành tựu được cả ba môn Vô lậu học. Như vậy, mình thấy trong hiện đời, đã có sự lợi ích rất lớn là được điều nhiếp thân tâm đi vào nơi pháp lành, tương ứng với ba môn lậu học là ba điều mà đức Phật dạy: “Hễ đệ tử Phật, dù xuất gia hay tại gia đều phải tu tập và trong tương lai, tất nhiên nhờ ở nơi Tịnh nghiệp mình tu hành đó sẽ được vắng sanh về Cực Lạc thế giới, bảo đảm giải thoát thẳng đến lúc thành Phật không thối chuyển”.

Như vậy, pháp môn niệm Phật, nếu suy nghĩ kỹ, sẽ thấy lợi ích lớn biết chừng nào. Cần phải noi theo và thực hành cho đúng và cũng phải cố gắng khuyên những người có duyên với mình phải *tín*, phải *nguyện* và *thực hành* như mình để cho mình cùng tất cả mọi người đều được lợi ích nơi pháp môn Tịnh độ, niệm Phật cầu vãng sanh Cực Lạc thế giới mà đức Phật Thích-ca Mâu-ni đã dạy và đúng theo bản hoài của Ngài là muốn cho tất cả chúng sanh đều được thành Phật.

Tóm lại, mấy câu kệ trên nói về nơi hạ thủ công phu. Ở nơi một câu hồng danh của Phật “Nam mô A-Di-Đà Phật” hay là “A-Di-Đà-Phật”, niệm cho vừa chừng, không quá mau gọi là *không gấp*, không quá chậm gọi là *không hưỡn* và nơi đó phải nhiếp tâm theo cái tiếng niệm Phật. Tâm với tiếng đi đôi với nhau, gọi là *tâm tiếng hiệp khẩn nhau*. Phải niệm cho được nhiều giờ trong ngày đêm. Khi niệm, cái tiếng phải cho nó rành rõ, nhận cho nó rành rõ, nên gọi rằng *thường niệm cho rành rõ*. Kế đó, mới hiệp một câu niệm Phật cho tương ưng với ba môn Vô lậu học Giới, Định và Huệ. Khi mình niệm thì nhiếp tâm, không cho tán tâm, tâm trụ nơi tiếng niệm Phật. Như vậy gọi rằng tâm duyên nơi một c

tuần tự giảng giải. Quý đạo hữu nên nghe kỹ và cố gắng, để mình đi được bước nào thì tốt bước này.

**“Niệm lực được tương tục
Đúng nghĩa chấp trì danh
Nhất tâm Phật hiện tiền
Tam-muội Sự thành tựu”.**

Khi niệm Phật nhiếp tâm đúng cách như vậy rồi, niệm mỗi ngày mỗi đêm, niệm được nhiều giờ, nhiều thời gian gọi rằng thường niệm. Đã thường niệm rồi, trải qua một thời gian tức nhiên cái tâm được thuần thực. Khi tâm được thuần thực rồi thì nó có cái trốn niệm Phật nơi tâm. Lúc đó thì không còn cần phải tác ý, không cần phải dụng công, nhưng nơi tâm vẫn cứ tiếp tục nổi lên tiếng niệm Phật. Nhớ kỹ là cái tâm nổi lên tiếng niệm Phật không có gián đoạn, nghĩa là đi, đứng, nằm, ngồi, gì cũng nhận thấy rằng tâm nó có cái tiếng niệm Phật, không cần phải dụng công tác ý gì hết, đó gọi rằng là được *niệm lực tương tục*, là sức chánh niệm nổi tiếp. Cho nên biết rằng, lúc tác ý dụng công phải cố gắng lắm cái tâm mới chịu duyên theo tiếng niệm Phật, nhưng thật ra trong lúc đó, tâm có nhiều khi không ở nơi mình, cái miệng niệm Phật, tiếng có phát ra mà cái tâm nhiều khi nó nhận ra câu thứ nhất, câu thứ nhì thì lơ là, hay là trong câu niệm Phật đó nó nhận tiếng Phật tiếng “A” gì đó, tiếng “Mô” lại lơ là. Còn giờ đây tâm tự động niệm Phật, do sau khi niệm Phật được thường lâu ngày nó thuần thực. Nói lâu ngày đây, chớ như trình độ này, có người chỉ trong một ngày một đêm có thể được, nếu căn trí lanh lợi và tinh tấn. Có người chừng bảy ngày đã được rồi, còn người niệm Phật không được thường lắm thành ra lâu. Nếu được cái sức niệm Phật ở nơi tâm tự động nó niệm, gọi là *bất niệm tự niệm* đó là được cái chánh niệm nổi tiếp luôn gọi là *niệm lực được tương tục*, mới đúng với cái nghĩa *chấp trì danh hiệu* mà trong kinh A-Di-Đà các đạo hữu thường tụng.

Thường thường, người tụng kinh A-Di-Đà ít có để ý, vì lời Phật nói ra không phải là thông thường, cần phải để ý lắm. Hễ Phật nói nhất tâm thì nhất định là cái tâm phải chuyên nhất thôi, không được xen gì hết mới gọi là nhất tâm. Còn Phật nói nhất niệm thì tức nhiên là cái niệm phải cột nó lại trong một chỗ mới gọi là nhất niệm. Giờ đây, Phật gọi rằng chấp trì danh hiệu thì tất nhiên ở nơi danh hiệu đức Phật, nơi hồng danh đức Phật A-Di-Đà hay là Nam mô A-Di-Đà-Phật, phải cầm cho chắc, không lúc nào rời và không để cái gì xen tạp vô, như vậy mới gọi rằng cái tâm nó chỉ nắm cầm hay là giữ chắc một câu niệm Phật không rời. Nếu giữ chắc không rời câu niệm Phật mới gọi là niệm lực được tương tục, dù không niệm tâm nó vẫn tự niệm, nói gọn lại là *bất niệm tự niệm* và cái chánh niệm nó được nổi tiếp, nghĩa là tương tục. Đó mới thật là cái nghĩa chấp trì danh hiệu ở trong kinh A-Di-Đà.

Nên cuối câu kệ gọi rằng: “Niệm lực được tương tục. Đúng nghĩa chấp trì danh”.

Khi niệm lực được tương tục, rồi nắm giữ danh hiệu của đức Phật mà không có một tạp niệm xen vô thì trong một thời gian, tâm nó dừng lại, lia hết tất cả cảnh ngũ trần, là sắc, thanh, hương, vị, xúc nó không còn duyên nữa. Lúc đó, dù có con kiến cắn cũng không hay, nghĩa là lia nơi xúc trần, dù có mùi hương thoảng cũng không biết là lia nơi hương trần và cho đến có tiếng chi một bên cũng không nghe, có cái chi ở trước mắt cũng không thấy, dù lúc đó mở mắt, mà cái tâm chỉ duyên rành rẽ ở câu niệm Phật và chỉ có nhận câu niệm Phật mà thôi. Lúc đó, trong thì quên thân, ngoài không duyên theo cảnh, cái tâm nó đứng lặng là “nhất tâm bất loạn”. Khi được như vậy rồi, trong kinh Vô Lượng Thọ nói, lúc đó Phật thân hiện, Phật A-Di-Đà hiện cho đến Phật cảnh Cực Lạc hiện, nên câu kệ gọi rằng: “**Nhất tâm Phật hiện tiền**”. Đó là thành tựu được Sự Tam-muội. Câu kệ gọi là: “**Tam-muội Sự thành tựu**”. Chánh định thuộc về Sự, thì tâm mình chỉ trụ ở nơi câu niệm Phật. Trong quên thân, ngoài không duyên theo cảnh, và lúc đó, Phật và Thánh cảnh hiện, nó thuộc về sự tướng. Nếu người được ngang nơi đây thì sau khi vãng sanh, bảo đảm ở nơi Trung phẩm, tức nhiên ngang với hàng Thánh của Nhị thừa. Còn nếu được “niệm lực tương tục, đúng nghĩa chấp trì danh” ở trên là bảo đảm vãng sanh, nhưng mà trong phẩm vị thì chưa chắc phẩm nào, còn tùy theo ở nơi thiện căn công đức của người tu hành.

***“Đương niệm tức vô niệm
Niệm tánh vốn tự không
Tâm làm Phật là Phật
Chứng lý Pháp thân hiện”.***

Bây giờ, do nơi chánh định thuộc về Sự nên tâm đứng lặng, do tâm đứng lặng thành ra trí huệ phát. Trí huệ đây gọi là Vô lậu trí huệ hay là Thánh trí phát. Do nơi phát đó mà toàn thể tự tâm bỗng tánh hiển hiện. Trong Thiền tông gọi là minh tâm kiến tánh. Lúc đó, đã thấy ở nơi bỗng tánh rồi, mà bỗng tánh không phải tánh riêng của một cái gì hết, nó là tánh của tâm mà cũng là tánh của pháp, nói chung của tất cả pháp. Mà đã là tánh của tất cả pháp rồi thì đương nhiên lúc niệm Phật, cái tâm nó trụ ở nơi câu niệm Phật, nơi Sự niệm Phật. Chính ở nơi Sự niệm Phật đó lại tỏ ngộ, thấy là vô niệm. Cho nên biết rằng, thể tánh chân thật của tất cả các pháp, nghĩa là không luận của tâm hay của sắc đều là cái tánh không tịch cả. Đã không tịch tất nhiên nó không có một sự gì và cũng không có một tướng gì hết. Cái thể tánh chơn thật nó như vậy. Do đó, mới tùy duyên mà có tất cả sự, tất cả pháp. Vì vậy, nên khi tỏ ngộ bỗng tâm tự tánh rồi thì thấy cái chánh niệm mình đương niệm đó tức là vô niệm, gọi là “đương niệm tức vô niệm”.

Cái tánh của chánh niệm không phải mình làm cho nó không, bởi vì bỗng lai (xưa kia) là không. Cũng như cái tánh của tất cả tâm, cái tánh của tất cả pháp, bỗng lai nó là không tịch. Do đó, cho nên sợ rằng người học đạo không biết “cố ý mà dần ép cái tâm”, phải nhận rằng ở nơi niệm cái tánh là không. Lúc đó, thấy cái niệm là không tánh mà cũng rõ biết rằng tánh của niệm bỗng lai nó là không. Như vậy, mới thật là thấy thật tánh của niệm. Nếu thấy thật tánh của niệm thì thấy thật tánh của các pháp, bởi vì tất cả pháp đều là một tánh mà thôi.

Cho nên, thấy thật tánh của một pháp tất nhiên thấy được thật tánh của tất cả pháp. Nên hai câu kệ mới nói đương niệm, chính lúc đương niệm đó không phải bỏ niệm, mà giác ngộ là vô niệm. Giác ngộ vô niệm là chi? Tức là cái tánh niệm tánh không tịch, mà cái niệm tánh không tịch đó là tánh bỗng lai của cái niệm, cho nên gọi rằng “niệm tánh vốn tự không”, chứ không phải là nó mới “không” đây, tại vì trước kia mình mê muội, mình theo sự tướng thấy nó thế này, thế kia đủ thứ hết.

Giờ đây, giác ngộ được rồi thì thấy bỗng tánh không tịch, bỗng tánh không tịch đó là bỗng lai từ hồi nào đến giờ nó vẫn không tịch như vậy, chứ không phải mới, không phải do tu hành mới là không.

Kể đến câu: **“Tâm làm Phật là Phật”**

Đồng thời, lúc đó phải giác ngộ tâm của mình đây chính là chơn tâm thật tánh của mình. Vì rằng ở trên, hề giác ngộ ở nơi tâm niệm đó rồi thì thấy rõ bản tâm của mình làm Phật, và bản tâm đó chính là Phật. Đó gọi là bản tâm chân thật. Lúc đó, tất nhiên gọi rằng chi? Là đã chứng nơi Lý tánh, thành tựu Lý Tam-muội niệm Phật và đồng thời pháp thân Phật hiện. Ở trên về Sự Tam-muội, gọi rằng Phật hiện tiền, lúc đó có Phật ở ngoài mình mà hiện ra, rồi mình thấy Phật hiện. Còn giờ đây nơi thân tâm mình làm Phật là Phật. Nên biết rằng, sự tỏ ngộ đó không phải ở nơi trí suy luận mà tỏ ngộ, chính là Hiện lượng chứng trí lúc đó nhận như vậy, thấy như vậy, chứng như vậy chớ không phải là suy luận. Mà đã chứng ngộ ở nơi bản tâm mình làm Phật và tức là Phật, vậy Phật và tâm không phải hai, chính tâm là Phật, Phật là tâm. Như vậy, tất nhiên là chứng nơi Pháp thân, gọi là Pháp thân hiện tiền. Lúc đó, Pháp thân Phật hiện, còn ở trên, nơi Sự Tam-muội mà Phật hiện đó là Phật sự tướng hiện, sắc thân Phật hiện, còn đây là “Pháp thân Phật hiện”. Nếu người được đến đây rồi, khi vãng sanh quyết định ở nơi Thượng phẩm, tức là một vị Đại Bồ-tát. Hiện tại, người ấy ở tại đây cũng là một vị Bồ-tát. Tầng bậc này đối với Thiên tông gọi là chứng tâm tánh. Sau khi minh tâm kiến tánh rồi, chứng tâm tánh gọi là đại triệt, đại ngộ. Nhưng ở nơi pháp môn niệm Phật thì hơn nơi Thiên tông, bởi vì Thiên tông đến khi minh tâm kiến tánh hay là chứng nhập tự tánh rồi, còn cần phải theo một thời gian rèn luyện để dứt trừ những nghiệp chướng phiền não. Còn người niệm Phật thì không như vậy. Bởi vì ngoài sự tỏ ngộ ra, còn có nguyện lực của Phật nhiếp trì, mà đã vào trong nguyện lực của Phật nhiếp trì rồi, tất nhiên chẳng những chứng ngộ nơi tự Pháp thân mà cũng ở vào nơi Pháp thân của đức Phật A-Di-Đà. Do đó, không luận nghiệp chướng phiền não, sau khi bỏ thân này rồi về Cực Lạc thế giới, được vãng sanh ở Thượng phẩm thì mấy cái đó tự mất. Thế nên, trong kinh Quán Vô Lượng Thọ có nói: “Người được vãng sanh về Thượng phẩm, bậc đó gọi rằng ở vào Sơ địa Bồ-tát”. Hiện tiền, sau khi sanh về có thể dùng cái trí lực và thần thông, hiện thân làm Phật trong 100 thế giới không Phật. Nghĩa là trong những thế giới nào không Phật thì vị Bồ-tát có thể hiện thân làm Phật để độ chúng sanh. Nên biết rằng, mỗi thế giới như vậy là có vô số tiểu thế giới hiệp lại, cũng như Ta-bà thế giới của mình có 1.000 triệu cái tiểu thế giới hiệp lại, nghĩa là 1.000 triệu cái thái dương hệ hiệp lại mới thành thế giới Ta-bà.

Do đó, lúc đức Thích-ca Mâu-ni thành Phật rồi, thì cái thân hiện ra gọi rằng “Thiên bá ức”, nghĩa là 1.000 trăm ức, 1.000 trăm lần ức. Một ngàn trăm lần ức đó là 1.000 tỷ. 1.000 tỷ thân Phật Thích-ca chớ không phải chỉ một thân

Phật Thích-ca. Đó là nói một thế giới, mà đây vị Bồ-tát chứng Lý Pháp thân, nghĩa là ở nơi Lý Niệm Phật Tam-muội thành tựu rồi, vãng sanh về cõi Cực Lạc, trụ nơi bậc Sơ địa có thể dùng thần thông trí huệ hiện thân làm Phật ở trong 100 thế giới không Phật tế độ chúng sanh.

Mình thấy pháp môn niệm Phật, nếu bắt đầu từ dưới nhìn lên trên, và từ trên nhìn lần xuống dưới, đường đi rành rẽ hết sức là phân minh. Và ở nơi đó, mình thấy cũng không đến nỗi quá khó, chỉ có khó là phải tin, quyết định thực hành, tinh tấn và không giải đãi mà thôi. Khó là có chịu nhất định để tu và quyết định tinh tấn hay không? Chỉ có khó nơi đó mà thôi. Theo pháp môn niệm Phật thì không có cái chi là khó lắm, không phải như các pháp môn khác. Vì các pháp môn khác do tự lực. Tự lực thành khó, và ở nơi các pháp môn khác mà đến chỗ chứng Lý Pháp thân hiện không phải dễ. Bên Thiền Tông thuộc về Vô tướng tu. Vô tướng tu đó khó nắm nơi đâu để làm cột trụ, để hạ thủ. Nếu sai một chút thì thuộc về hữu tướng, mà hữu tướng tất nhiên không phải của Thiền tông, sai rồi thì không thành tựu được. Còn như theo Pháp Hoa tông mà tu thì cũng phải tâm chỉ tâm quán, cái đó không phải dễ được. Theo Hoa Nghiêm tông thì thuộc về pháp quán rất khó. Theo như Duy Thức tông tu thì phải là Duy Thức quán, quán chẳng phải dễ. Đó là nói những pháp môn thuộc về tự lực tu.

Muốn được đến trình độ gọi là chứng Lý Pháp thân hiện thì phải ở các Tông thuộc về viên đốn Đại thừa. Nếu ngoài những Tông đó ra mà tu những Tông khác thì không thể đến các tầng đó được. Những Tông vừa kể trên tu chứng đến tầng này khó lắm, bởi vì thuộc về tự lực. Còn đây, ngoài tự lực ra, pháp môn niệm Phật này còn có tha lực, tức là nguyện lực của Phật nhiếp trì. Do đó, có sự dễ dàng hơn, bảo đảm hơn. Huống nữa ở trong pháp môn niệm Phật, nếu mình chỉ được ở nơi tầng công phu thấp nhất là có sự chuyên niệm được tương ưng với nghĩa chấp trì, thì bảo đảm vãng sanh. Nếu được vãng sanh rồi ắt dự vào hàng Thánh, được Bất thối chuyển nơi đạo Vô thượng. Dù rằng đối với các bậc mà được Sự Tam-muội niệm Phật hay Lý Tam-muội niệm Phật là còn thấp. Nhưng kỳ thật, khi đã được vãng sanh rồi đều dự vào hàng Thánh, được Bất thối chuyển, nhất là được về thế giới Cực Lạc, không có các sự khổ về già, bệnh, chết, không có các sự khổ như là những cảnh duyên nó làm mình xao động, hoặc là sự ép buộc ở nơi thời tiết, nhất là những việc ăn, việc mặc, làm mình bận rộn cả ngày đêm. Không có tất cả điều đó tất nhiên rảnh rang tu hành, mà trong khi rảnh rang đó lại có tiếng gió thổi, tiếng chim kêu, tiếng nước chảy đều phát ra tiếng nói pháp hết.

Hơn nữa, nơi Cực Lạc thế giới, như trong kinh Vô Lượng Thọ, Quán Vô Lượng Thọ, kinh A-Di-Đà mà các đạo hữu thường tụng, thì các bậc Nhất sanh Bỏ xứ Bỏ-tát Thượng thiện hơn là bạn, và người được vãng sanh sẽ ở chung với các bậc đó. Cho nên, trong kinh A-Di-Đà có nói: “Những người nào mà nghe nơi đây thì phải phát nguyện, nguyện sanh về Cực Lạc thế giới. Tại sao vậy? Vì đồng với các bậc Thượng thiện hơn Nhất sanh Bỏ xứ Bỏ-tát câu hội một chỗ, ở chung một chỗ”.

Như vậy thì thấy, mình về bên đó rồi thì cùng ở chung với các bậc Đại Bỏ-tát như Quán Thế Âm, Đại Thế Chí và vô số các vị Bỏ-tát khác. Cung điện của mình ở đây, thì cung điện của các Ngài ở kia, muốn gặp lúc nào cũng được, muốn hỏi han lúc nào cũng tiện. Và hóa thân Phật ở khắp nơi trong thế giới Cực Lạc, không có chỗ nào không có hóa thân Phật hết. Thành ra, muốn thấy Phật lúc nào cũng được, trừ ra những bậc thuộc về Thượng phẩm, chúng Lý Pháp thân. Chừng đó, tất nhiên về thế giới Cực Lạc, mới thấy được Báo thân thật của Phật, còn những bậc dưới thì thấy hóa thân. Hóa thân thì cũng như báo thân, bởi vì sự thuyết pháp độ sanh của Phật thì hóa thân, báo thân đều giống nhau, nhưng cái thân có khác theo trình độ người: thân lớn, thân nhỏ, chỗ đẹp nhiều hay đẹp ít khác nhau, tùy theo cái trí lực ở nơi con mắt thấy nó sai khác, mà sự giáo hóa vẫn đồng.

Phật bao giờ cũng theo căn cơ mà thuyết pháp. Cho nên, trong kinh A-Di-Đà, Phật nói: “Người nào theo kinh này mà thọ trì, tu hành cùng những người đã phát nguyện, đương phát nguyện, sẽ phát nguyện vãng sanh về cõi nước của đức Phật A-Di-Đà, thì những người ấy đều đặng không thối chuyển nơi đạo vô Thượng Chánh Đẳng Chánh Giác”. Nghĩa là người đó sẽ được vãng sanh và được bảo đảm đi thẳng đến thành Phật. Do đó, thấy căn cơ của mình hiện tại đây, cũng như tất cả mọi người trong thời gian này mà rời pháp môn niệm Phật, quyết khó bảo đảm giải thoát lắm, đừng nói là bảo đảm thành Phật. Vậy các đạo hữu cũng nên cố gắng tự tu cho tinh tấn và cũng đem pháp môn niệm Phật chỉ dạy người khác và khuyên bảo người khác nên thực hành như mình!